

SLOVANÉ A SÁMOVA ŘÍŠE

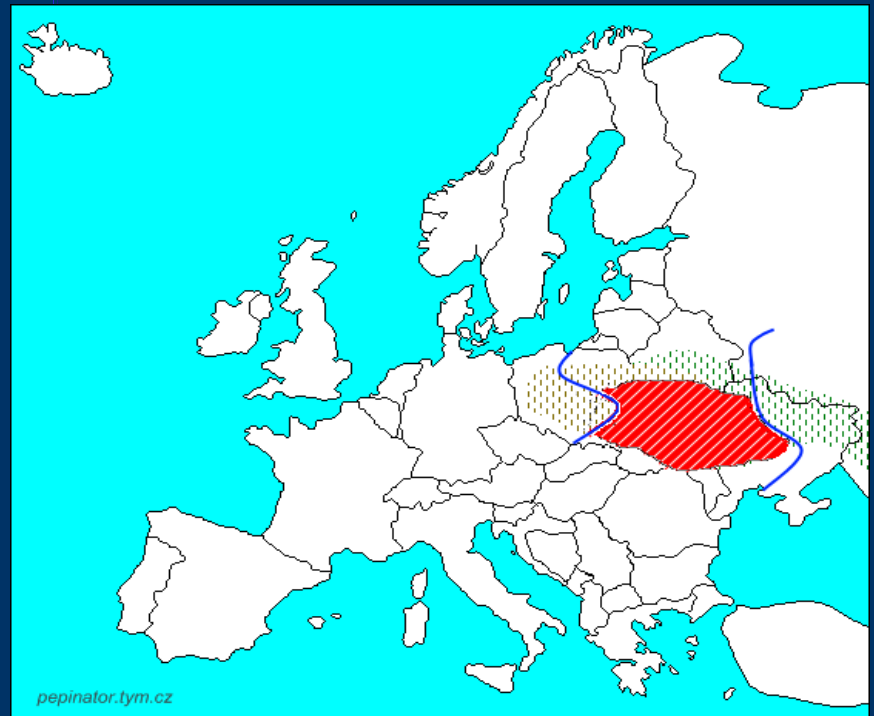
Mgr. Vlasta Hartvichová

SLOVANÉ

PŮVODNÍ OSÍDLENÍ SLOVANSKÝCH KMENŮ

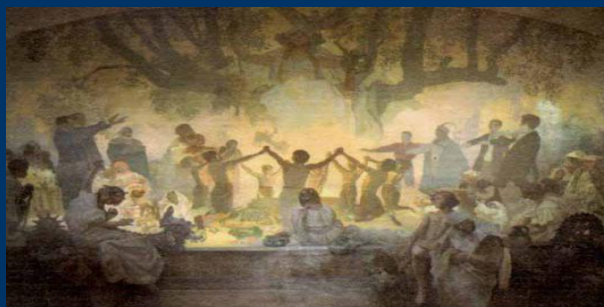
Odhadovaná pravlast Slovanů se patrně nacházela někde v širším pásu úrodných nížin mezi středním Dněprem, horním Dněstrem a Vislou .

V 5. - 6. století začínají Slované z pravlasti odcházet.

PRVNÍ HISTORICKÉ ZPRÁVY O SLOVANECH

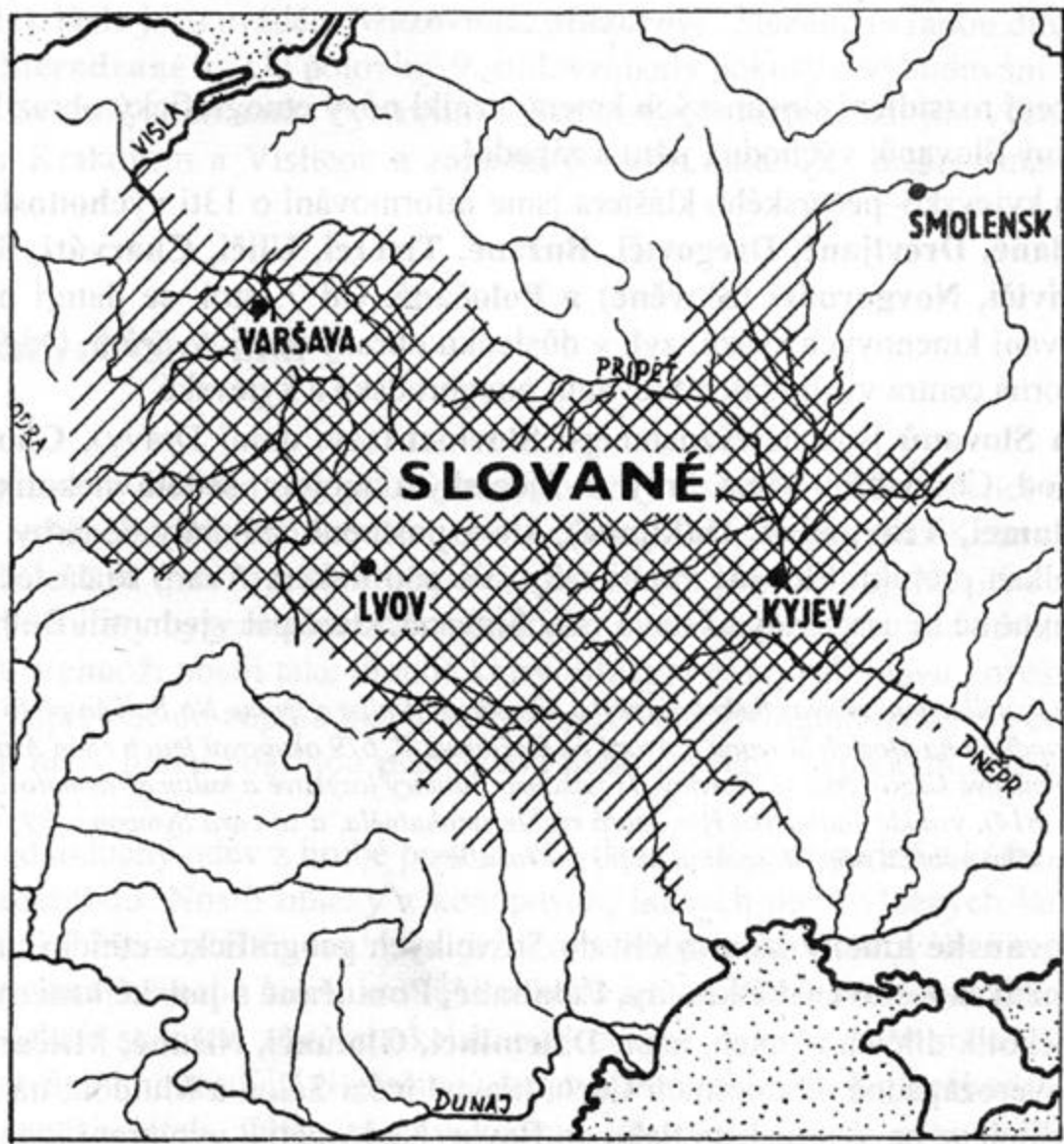
Označení SLOVAN se poprvé objevuje v polovině 6. století (Prokopios, Jordanes). Výklad tohoto slova je zatím nejasný.

Plinius uvádí název Venedi, Tacitus hovoří o Venetech, sídlících na jižním Baltu.

Jordanes ztotožnil Venety se Slovany (v němčině se dlouho užíval termín „Winden“ pro označení Slovanů) – důkazy, že Veneti byli Slované, však zatím chybí.

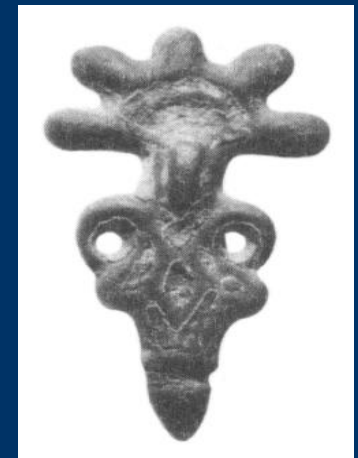
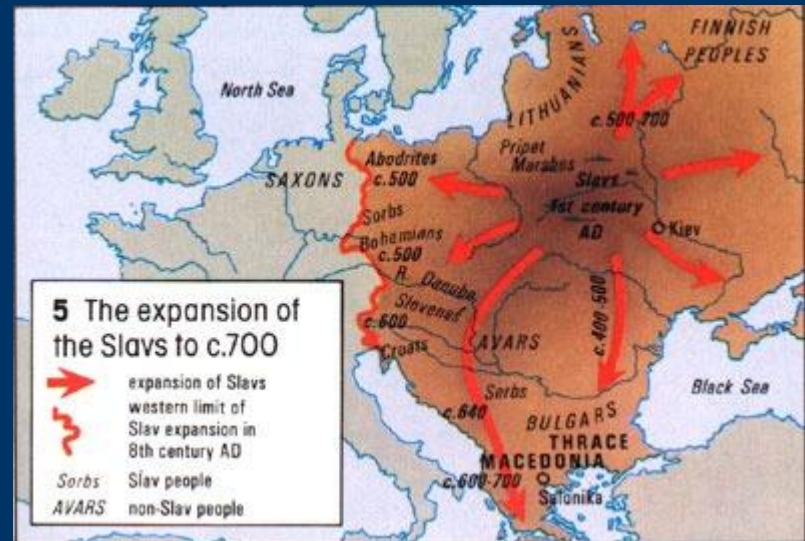
Alfons Mucha: Slované v pravlasti (z cyklu Slovanská epopej)

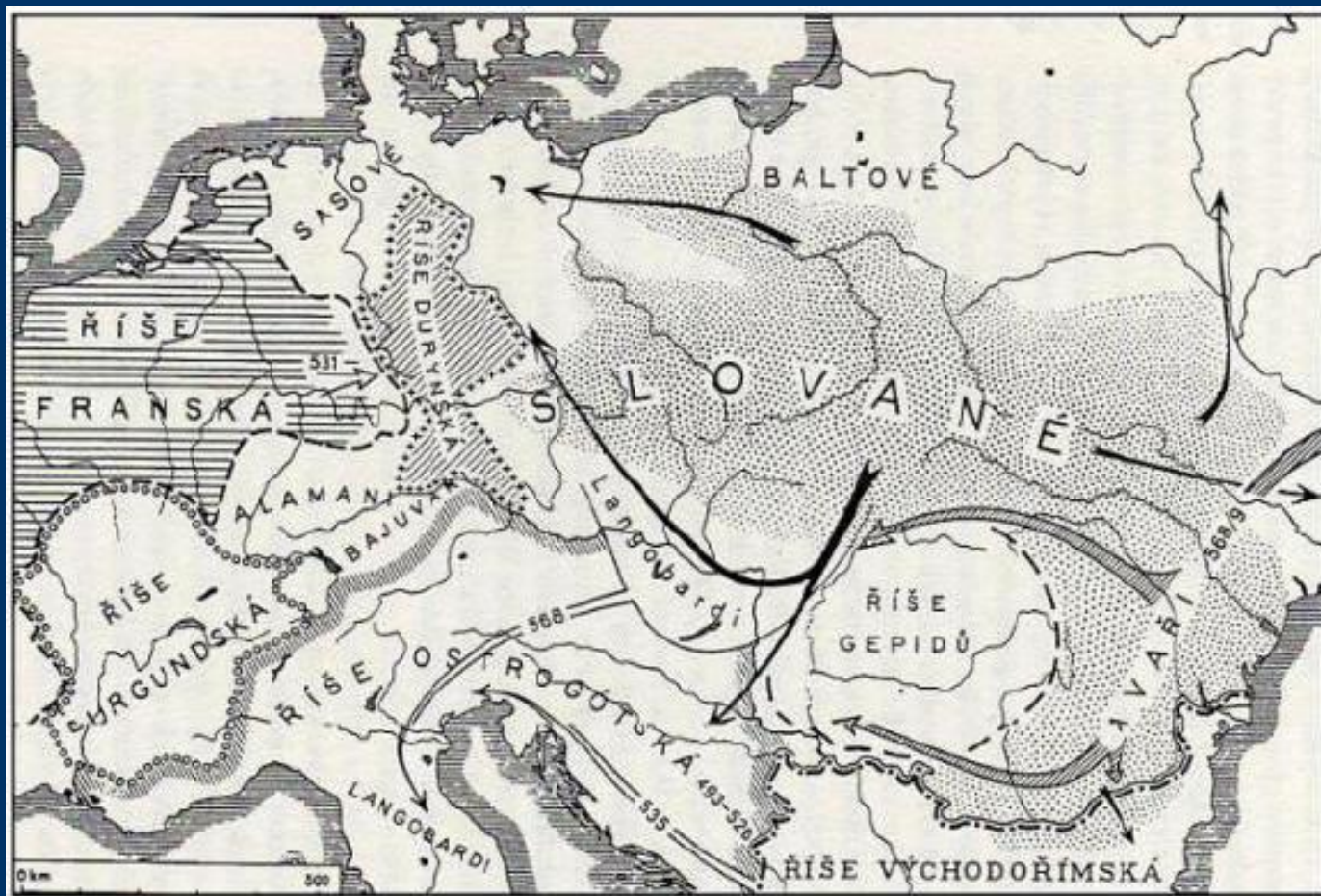
Příčiny stěhování Slovanů

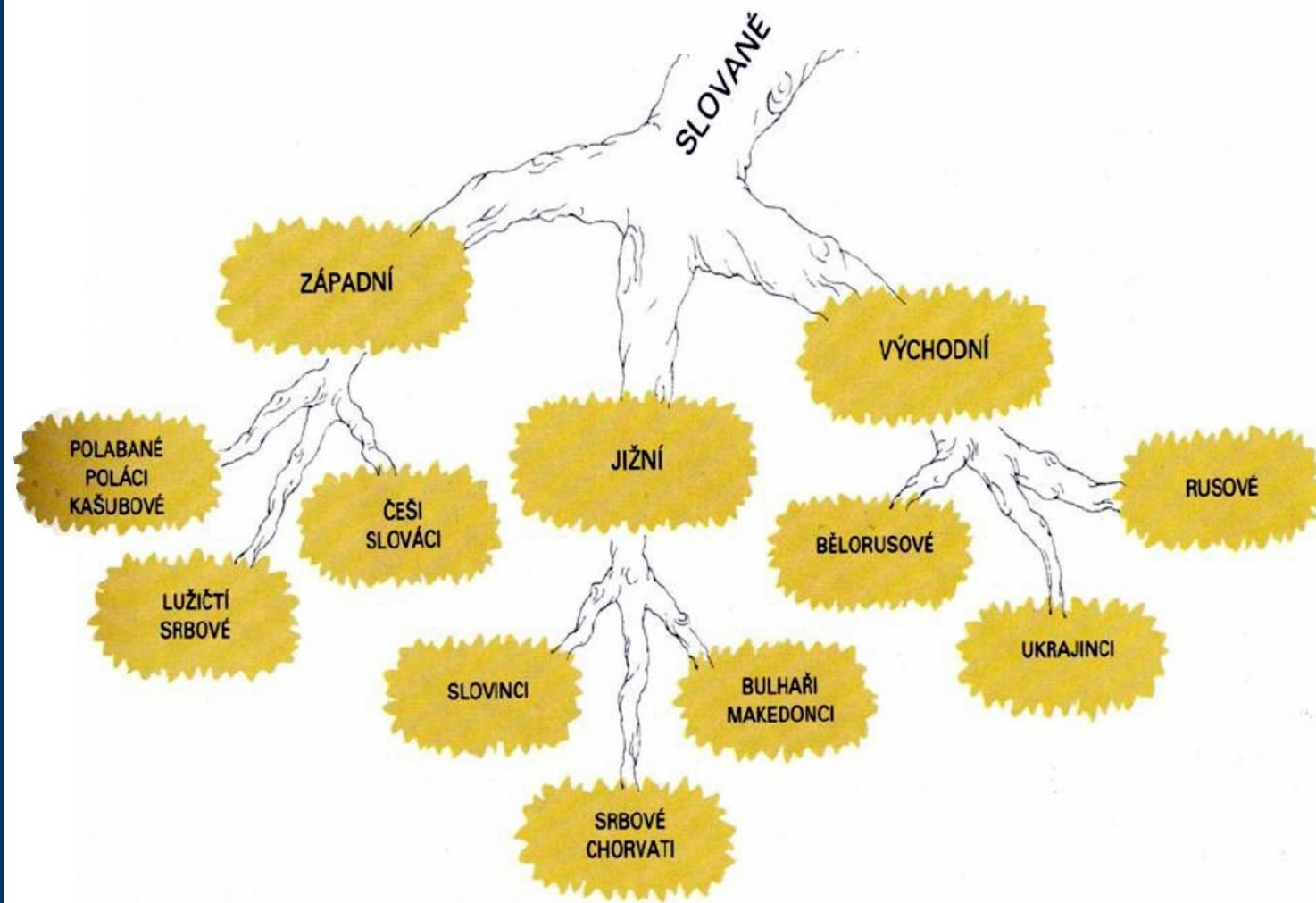
1. Vnitřní rozrod slovanské populace.
2. Donucení kvůli pohybu kočovných kmenů (Avarů).
3. Snaha získat obživu a další kořist.
4. Možnost lehce zaujmout oblasti vylidněné epidemiemi.

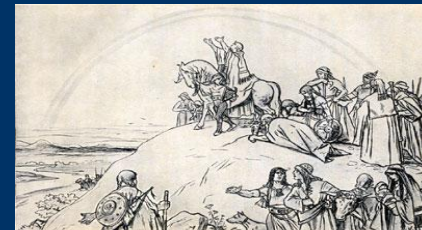
Nejstarší slovanská spona v našich zemích nalezená roku 2002 na hradišti Dřevíč

Mapa putování Slovanů

PŘÍCHOD SLOVANŮ NA NAŠE ÚZEMÍ

Slované přišli do Čech nejspíš asi ve dvou vlnách:

1. Pražská kultura – z Ukrajiny - příchod ve 30. letech 6. století.

2. Podunajská kultura – příchod v 6. - 7. století – období útoku Avarů, což asi zapříčinilo vznik jednotného Sámova svazu.

Vytvoření českých kmenů se klade na poč. 7. století – tj. vznik Sámovy říše.

Předcházel mu „rozchod Slovanů od Dunaje“ („Pověst vremennych let“), tím byl uzavřen proces osídlení Čech Slovany.

Nedaleko Roudnice nad Labem vystupuje z rovinné České tabule hora Říp, na kterou měl podle starých českých pověstí vystoupit praotec Čech.

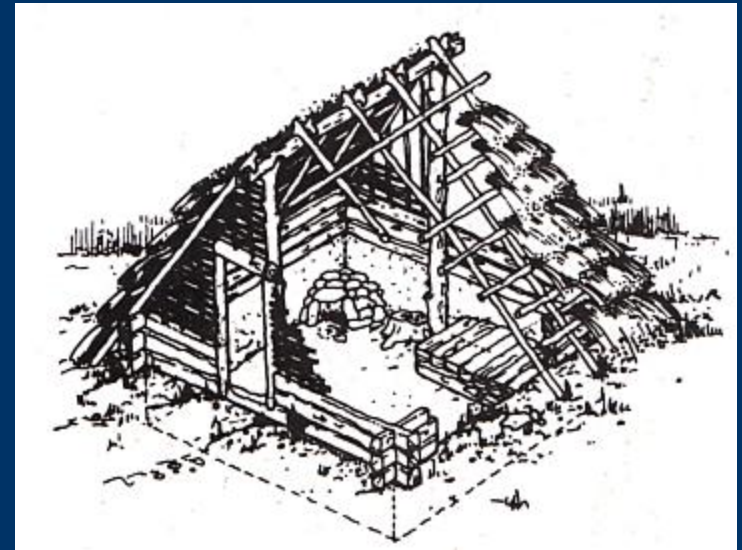
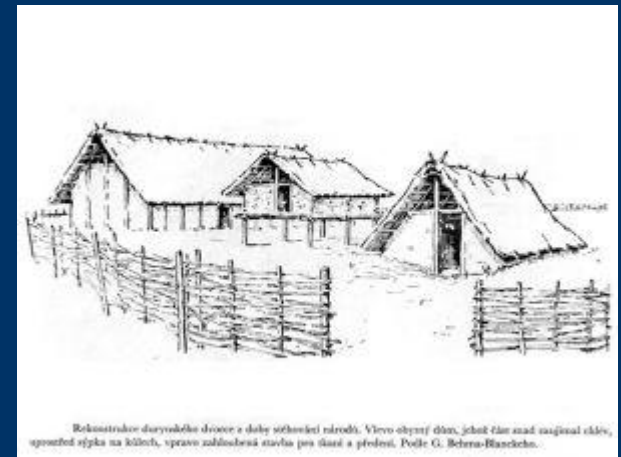
<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10177109865-dejiny-udatneho-ceskeho-naroda/208552116230008/>

Slované žili v rodovém zřízení.

Živili se zemědělstvím, lovem a rybolovem, znali řemesla, směňovali výrobky.

Pěstovali obilí, luštěniny, zeleninu, víno, ovoce, len, konopí, chovali hovězí dobytek, ovce, vepře, drůbež, kozy, koně.

Obývali polozemnice, byli hospodářsky soběstační.

Postupně se u nich rozkládalo rodové zřízení a vznikaly kmenové svazy v čele s náčelníky - knížaty.

NÁBOŽENSTVÍ

měli pohanské – věřili ve více bohů.

Perun - nejvyšší vládce - bůh hromu,

Veles - bůh dobytka a stád,

Dažbog - bůh slunce,

Vesna - bohyně života a jara ,

Morena či Morana - bohyně smrti a zimy

Svarožic – bůh ohně

Jar – bůh nové vegetace

Mokoš - bohyně země

Bělbog – bůh světla a dobra

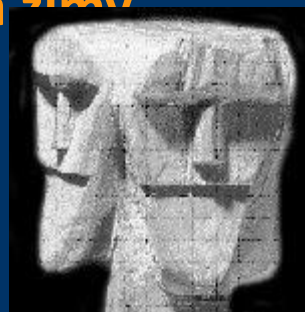
Černobog – bůh tmy a zla

Svantovít – slovanský prabůh

Lada a Leľa – sluneční bohyně, ochránkyně manželství

retrantské idoly, vlevo Radegast, vpravo Perun s domnělými runovými nápisy

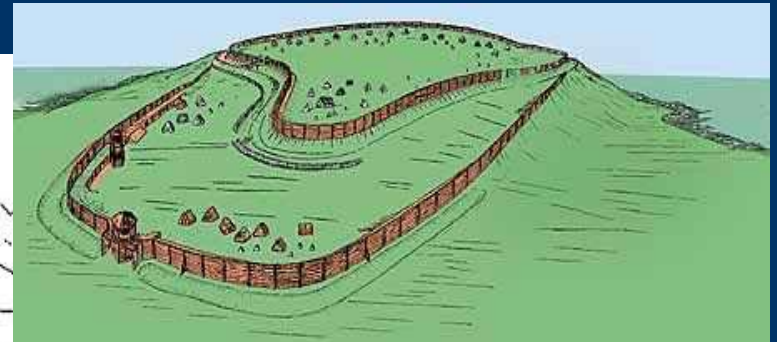
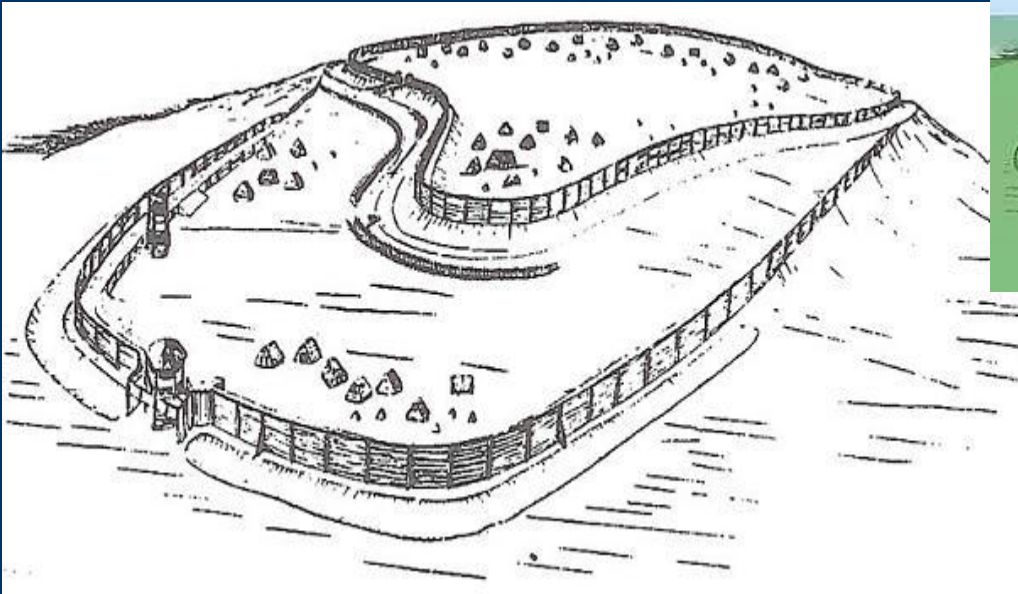

Svantovít

Veles

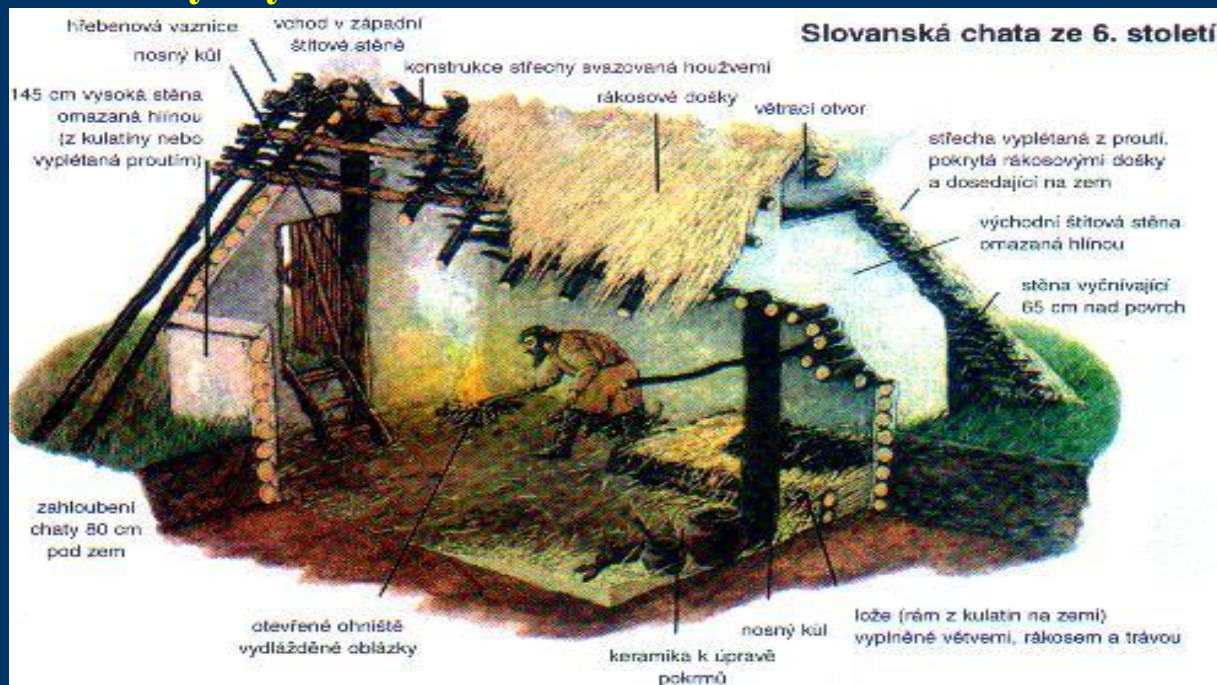
Slovanská hradiště byla budována od 7. století n. l. na vyvýšených místech. Byly to pevnosti obehnané valy ze dřeva a hlíny a s palisádami. Některá hradiště měla funkci útočiště, kam se v případě nepokojů uchýlovalo okolní obyvatelstvo, jiná se stala sídlem kmenových knížat a připadala jim funkce správní.

http://www.youtube.com/watch?v=aW3nvvolrtc&feature=player_embedded

Většina slovanských obyvatel žila ve vesnicích.

Základní stavbou byla čtvercová chýše o průměrné velikosti 5x5 metrů, zahloubená do země (zemnice nebo polozemnice). Chatrče se stavěly ze dřeva jasanu, dubu a buku, stěny se pokrývaly proutím vyplněným mazanicí. Střecha sahala až k zemi. Povrch střechy tvořily slaměné došky. Chatrč měla jen jeden dveřní otvor, pravděpodobně žádná okna. Uvnitř se topilo na otevřeném ohništi nebo v kamenné či hlíněné peci bez dymníku (komínu). Spalo se na hromadě kožešin či slámy v rohu. Stavba trvala asi 4 týdny

ÚKOL PRO ZÁJEMCE: Vytvořit vlastní model chýše.

ARCHEOLOGICKÉ NÁLEZY Z OBDOBÍ NEJSTARŠÍCH SLOVANŮ (např. keramika pražského typu, železné nástroje : nůžky, srpy , ostruhy)

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY : SLOVANÉ

1. Kde ležela pravlast Slovanů?
 2. Jaké byly příčiny odchodu Slovanů do nových sídlišť?
 3. Kam se Slované rozešli? Jak se dělí dodnes?
 4. Kdy přišli Slované na naše území?
 5. Na kterou horu vystoupal praotec Čech?
 6. Jak staří Slované žili?
 7. Čím se živili?
 8. Jak vypadal slovanský dům?
 9. Popiš slovanský oděv.
 9. K čemu sloužila hradiště?
 10. Které bohy uctívali ?
-
-

SÁMOVA ŘÍŠE

623 – 658(9)

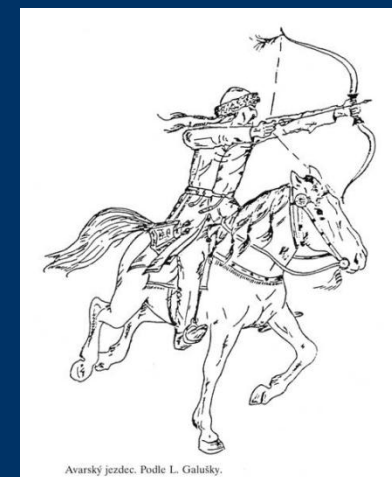
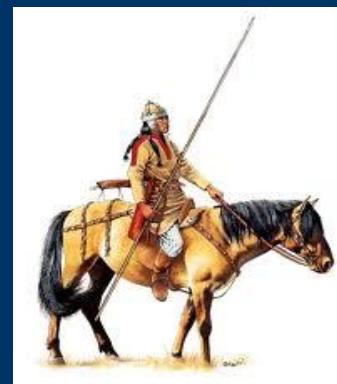
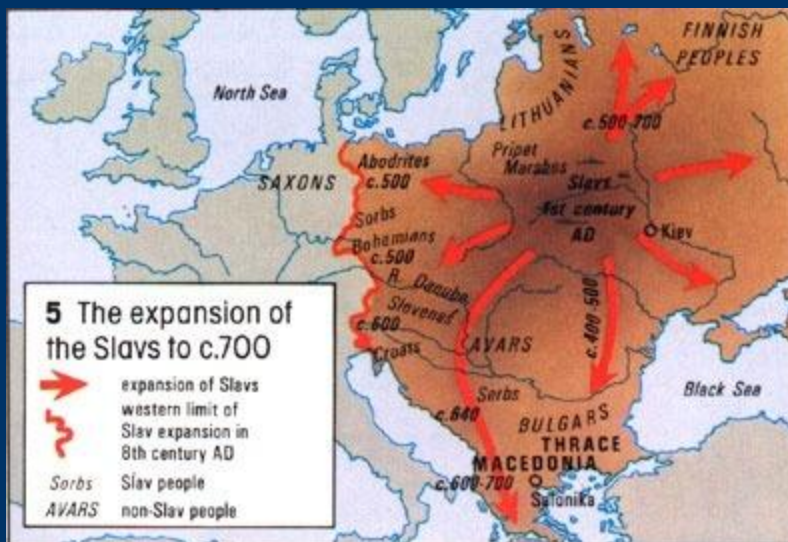
V 6. století vpadli do střední Evropy asijské kočovní a bojovní Avari a podmanili si Slovany. Centrem jejich nepevné říše byla Podunajská nížina. Nutili Slovany bojovat v avarském vojsku a slovanské ženy zneužívali.

Slované se bouří a kolem roku 623 vzniká SÁMŮV KMENOVÝ SVAZ, který byl spojen společným bojem proti AVARŮM, později pak proti expanzivním snahám FRANSKÉ ŘÍŠE.

AVAŘI

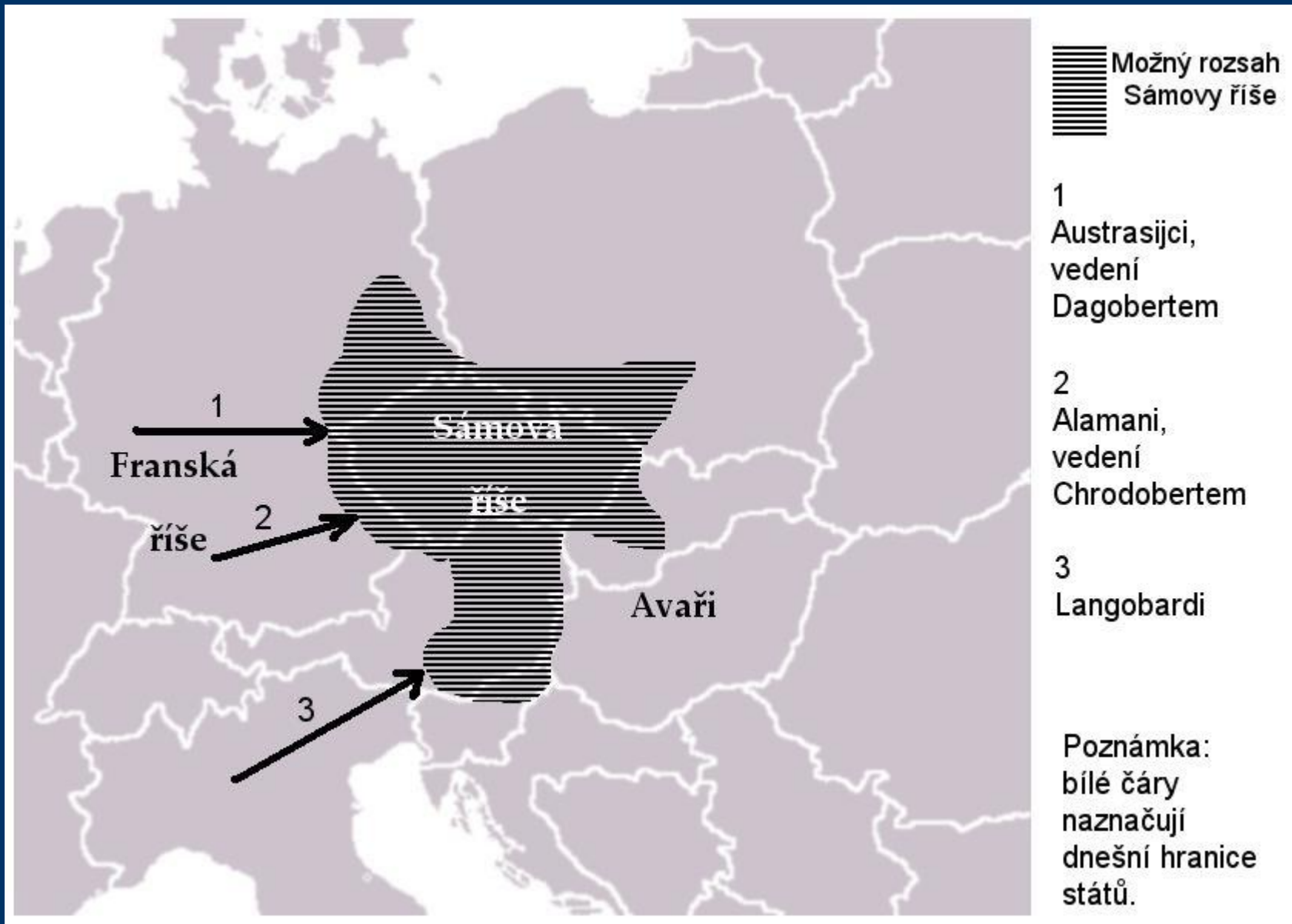

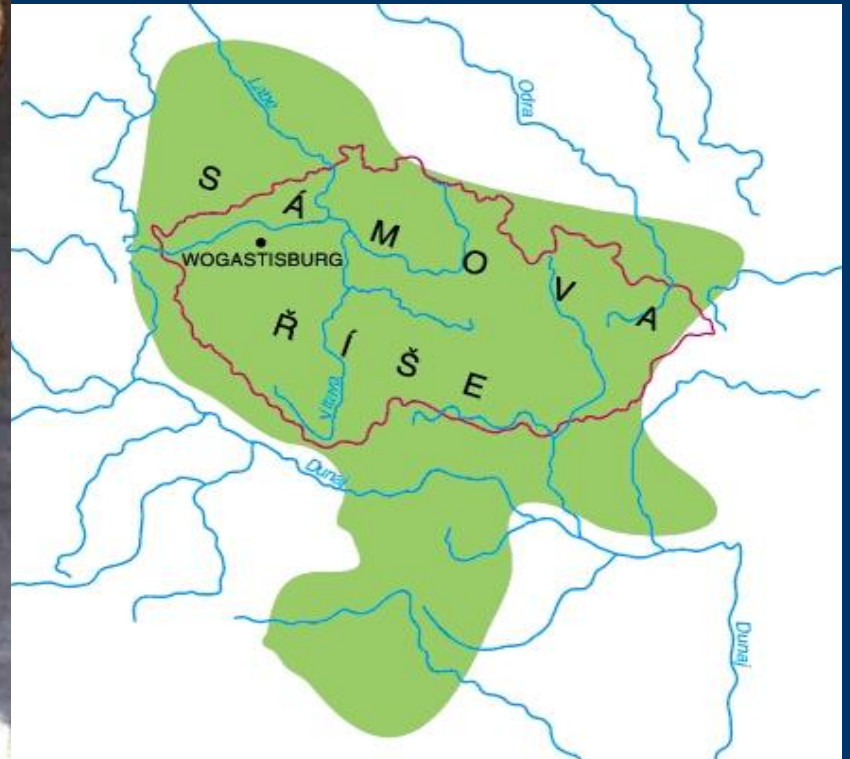
Říše Avarů kolem roku 600

Avarský jezdec. Podle L. Galusky.

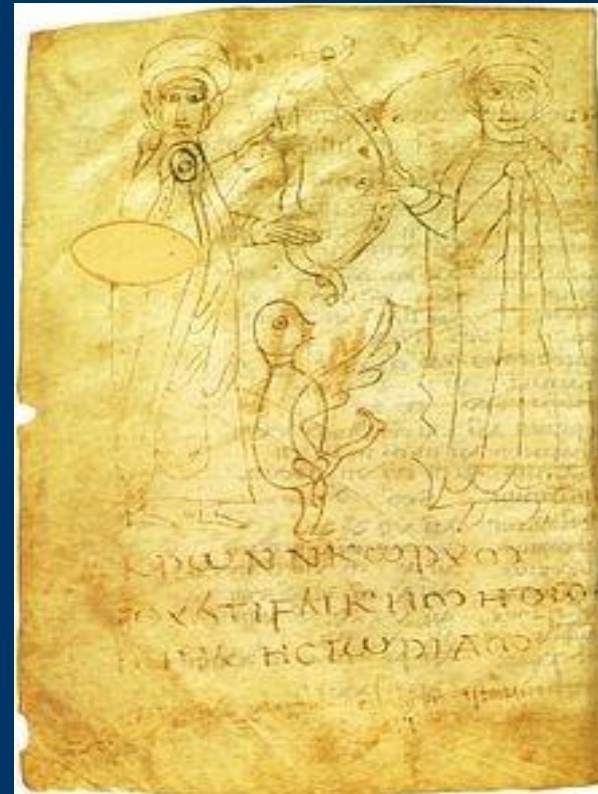
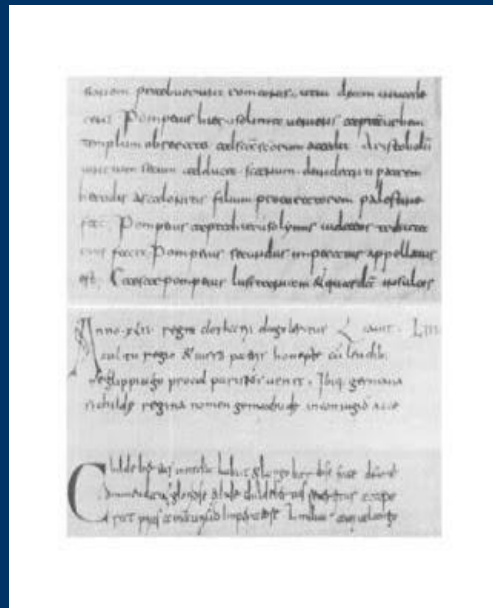

Sámo (1988) v představě Vladimíra Pechara

➤ JEDINÉ SOUDOBÉ SVĚDECTVÍ O EXISTENCI SÁMOVY ŘÍŠE je FRANSKÁ FREDEGAROVA KRONIKA

„Kronika tak řečeného Fredegara Scholastika, knihy IV“
- takto označili autora až ke sklonku 16. století .

FREDEGAROVA KRONIKA

„Kolem r. 623 muž jménem Sámó, národností Frank, vzal s sebou četné kupce a odebral se mezi Slovany, aby obchodoval. Slované již počali bojovat proti Avarům. Když udeřili proti Avarům, kupec Sámó táhl s nimi ve vojsku... Nesmírné množství Avarů bylo pobito. Slované vidouce prospěšnost Sámovu, zvolí si ho králem a 35 let jim šťastně kraloval.“

KONTROLNÍ OTÁZKY K TEXTU:

1. Kdo byl Sámó?
2. Proč přišel ke Slovanům?
3. Z jakého důvodu mu svěřili Slované vládu?

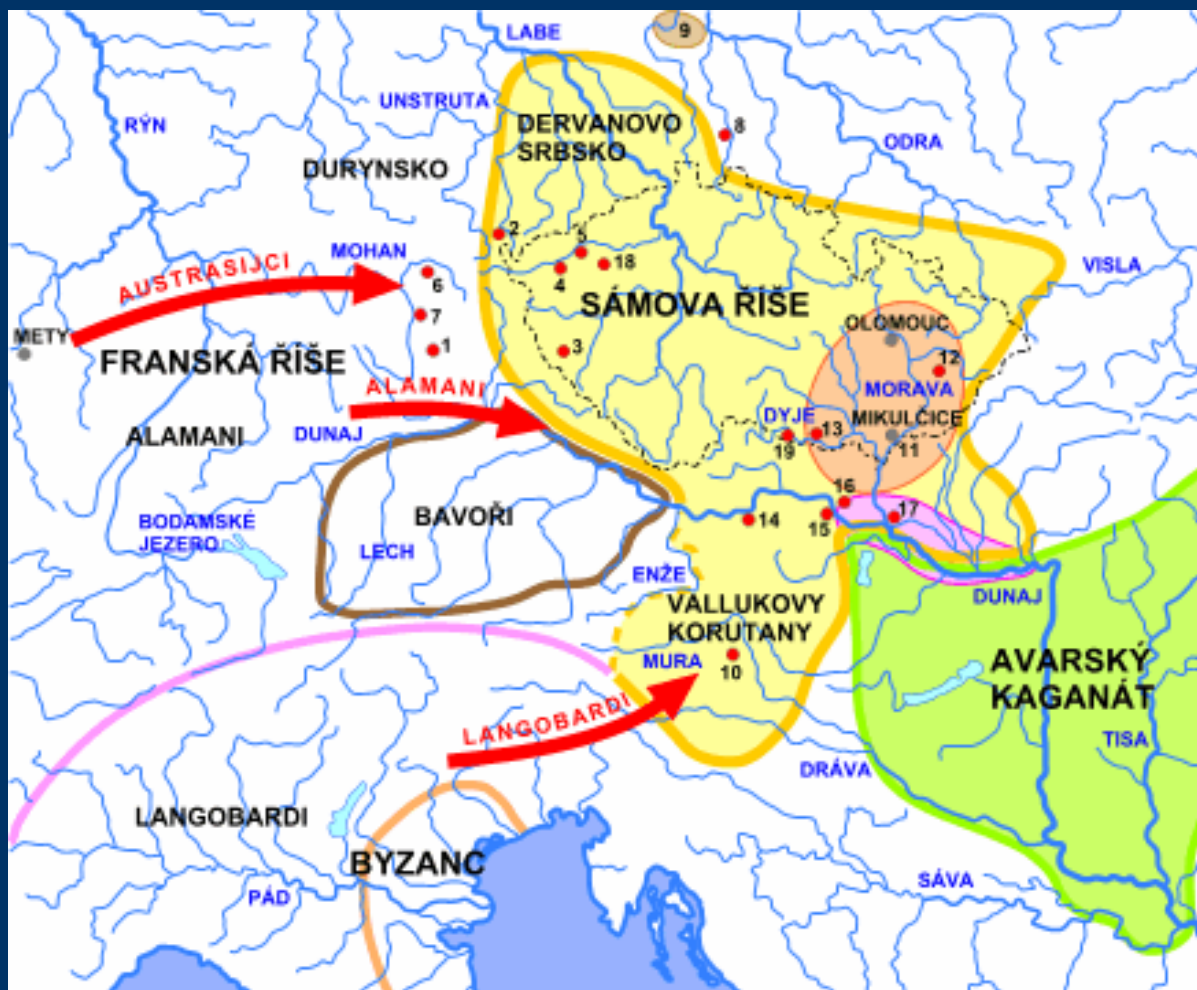
V roce 623 - 624 za vlády franského krále Chlothara II. přichází ke Slovanům franský kupec Sámó a pomáhá jim v boji proti avarské nadvládě. „Tím si vysloužil vděk Slovanů a byl jimi zvolen za „krále“.

Další vývoj popisuje franský kronikář Fredegar těmito slovy: „*Všechny další boje, jež za jeho vedení sváděli Slované s Avary, byly vítězné.*“

Fredegarova kronika o Sámově říši

„Když toho roku (631/632) Slované jménem Venédové v království Sámově zavraždili a o majetek oloupili kupce Franků ve velikém počtu, to byl počátek svády mezi Dagobertem a Sámem, králem Slovanů. A Dagobert posílá vyslance Sicharia k Sámovi se žádostí, aby dal spravedlivě napravit za kupce, jež jeho lidé zavraždili a jejichž majetek si nedovoleně přivlastnili... Sám nechtěje Sicharia viděti, ani by nebyl dovolil, aby k němu přišel; Sicharius obléknuv se na způsob Slovanů, přišel se svými lidmi před Sáma; Sicharius jako zpozdlý vyslanec mluvil proti Sámovi slovy nespravedlivými, které neměl uložena, a výhružkami tak, že by Sám a jeho lid království byli povinni služebnost Dagobertovi. Sám odpovídaje již popuzen pravil: "I země, kterou máme, je Dagobertova i my jsme jeho, jestliže však nařídí uchovati s námi přátelství." Sicharius řekl: "Není možné, aby křesťané a sluhové boží mohli uzavírat přátelství se psy." Sám proti tomu pověděl: "Jestliže vy jste sluhové boží, zatím co vy proti Bohu jednáte, my jsme si vzali dovolení zuby vás roztrhati." Sicharius byl vyhnán z dohledu Sámova. Když toto oznámil Dagobertovi, Dagobert pyšně přikáže sebrati vojsko z celého království Austrasijců proti Sámovi a Venédům....“

Vybrané lokality ztotožňované s Vogastisburgem: 1 – Reicheneck u Hersbrucku, 2 – Voigsburg, 3 – Domažlice-Tuhošť, 4 – Locket, 5 – Úhošť u Kadaně, 6 – Staffelberg u Staffelsteinu, 7 – Burk u Forchheimu, 8 – Wosburg, 9 – kontaktní zóna nejstarších slovanských hradišť na území Dervanových Srbů, 10 – Voitsberg, 11 – Mikulčice, 12 – Hostýn, 13 – Znojmo, 14 – Melk, 15 – Wien, 16 – Bisamberg, 17 – Bratislava, 18 – Rubín u Podbořan, 19 – Vranov nad Dyjí.

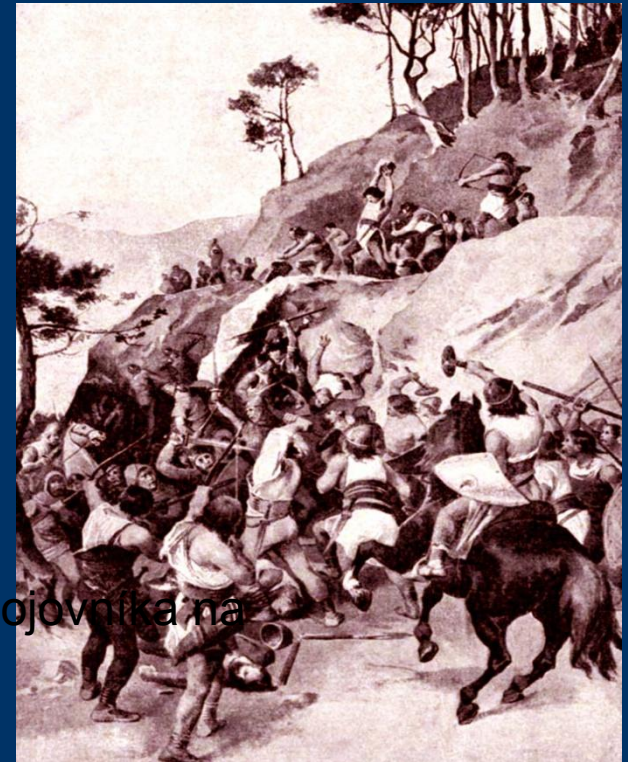
V roce 631 (632) vytáhla Franská říše do boje proti Sámově říši. Franský král Dagobert I. shromáždil velké vojsko, které tvořili Alamani, Austrasijci a Langobardi.

**Dagobert I.
(603 – 639)**

česky s reliéfem bojovníka na koni

Alamani a Langobardi bez problémů vyplnili část říše a pak se stáhli, Austrasijci byli zastaveni u pevnosti Wogastissburg. Ke spojení celého vojska tudíž nedošlo.

BITVA U WOGASTISBURGU

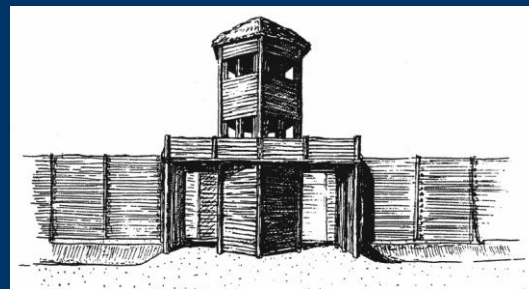
KONTROLNÍ OTÁZKY:

1. Co provedli Slované v roce 631/632 Frankům?
2. Koho poslal franský král Dagobert I. k Sámovu dvoru?
3. Čím byl Sámó uražen?
4. Jak Sámó na tuto urážku reagoval?
5. Co udělal Dagobert?
6. Kdo a jak na Slovany zaútočil?
7. S jakým výsledkem?

Bitva u Wogastisburgu podle představ malíře Jozefa Cesnaka v knize Slovensko v dobách stredovekých (Matúš Kučera, Mladé letá 1985)

KDE SE ODEHRÁLA BITVA U WOGASTISBURGU ?

Frankové byli poraženi v bitvě u slovanského hradiště Wogastisburg. Dodnes nevíme, kde se nacházelo.

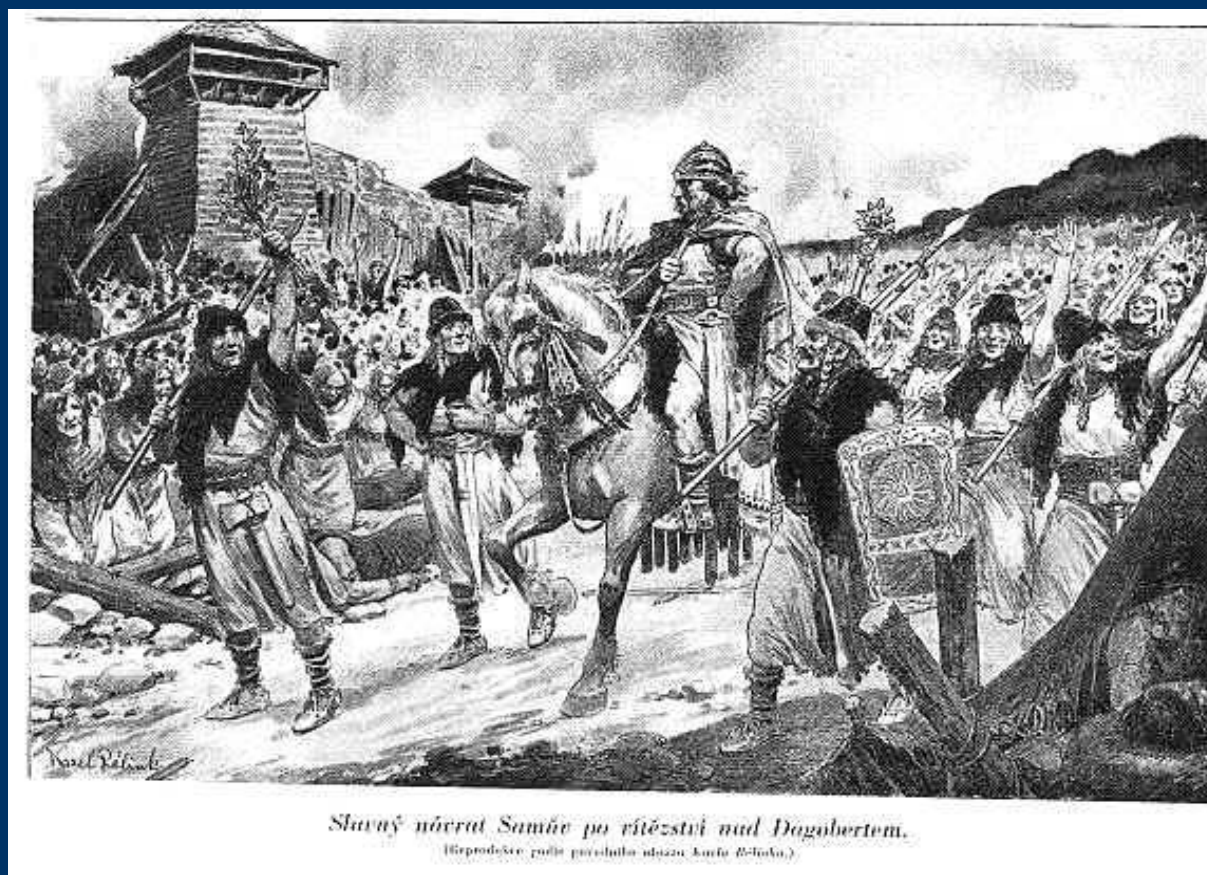
Někteří ho hledají u Bratislavy (Devín), jiní v Mikulčicích na Moravě, další u Kadaně, Podbořan, Klučova, u Domažlic či v Bavorsku i jinde v Německu.

Z Fredegarovy kroniky se dozvídáme pouze jeho jméno, funkci a umístění.

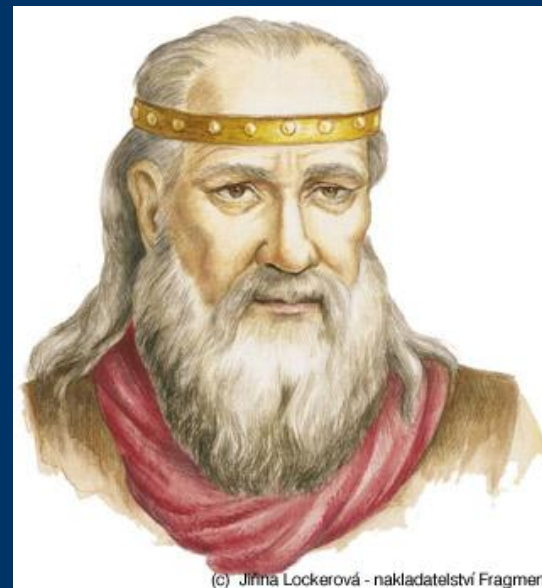
O průběhu bitvy nevíme téměř nic. Frankové se tři dny marně a neúspěšně pokoušeli dobýt tuto pevnost . Pak pravděpodobně následoval slovanský protiútok, který unavené Franky přinutil k útěku.

Sámo na fresce ve Znojmě z roku 1134

**Sámo vládl 35 let,
oženil se s 12 ženami
slovanského původu
a měl s nimi 22 synů a 15 dcer.**

Sámo na obraze B.
Jezovnika

**Po Sámově smrti říše
zaniká. Nejspíš tomu
napomohly vnitřní neshody.
Další dvě století neexistují
žádné písemné prameny
o událostech na našem
území.**

<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10177109865-dejiny-udatneho-ceskeho-naroda/208552116230009/>

O Sámově říši (623 až 658) se často mylně tvrdí, že byla "prvním státním útvarem" západních Slovanů na našem území. To však není pravda, spíše než o "státní útvar" se jednalo o první "kmenový svaz".

Rozprostírala se na území dnešní České republiky, východu Německa, západu Slovenska, západu Maďarska, jihozápadu Polska, východu Rakouska a severu Slovinska.

KONTROLNÍ OTÁZKA:
Jaký byl význam Sámovy říše?

Zdroje:

Lutovský, Michal – Profantová, Nad'a, Sámova říše, Praha 1995
Měřínský, Zdeněk, České země od příchodu Slovanů po Velkou Moravu I, Praha 2002

Naše národní minulost v dokumentech : chrestomatie k dějinám Československa. 1. díl, (Do zrušení nevolnictví). K vydání připravil Václav Husa ... [et a Československé akademie věd, 1954. 563 s

http://slovane.ic.cz/slovane/stari_slovane/jak_zili.ht

http://www.moraviamagna.cz/kroniky/k_fredeg.htm

<http://www.dejepisne.estranky.cz>

<http://www.kar.zcu.cz/>

livinghistory.cz

<http://www.google.cz>

ff.ujep.cz

Autor: Mgr. Vlasta Hartvichová

Vzdělávací oblast: ČLOVĚK A SPOLEČNOST - DĚJEPIS

Téma: SLOVANÉ A SÁMOVA ŘÍŠE

Ročník: 7.

Datum vytvoření: 9. 10.2011

Anotace: Výkladová prezentace přibližuje informace o a o Sámově říši.

Metodické pokyny: Lze ji využít i k procvičování a shrnutí učiva, neboť součástí prezentace jsou kontrolní otázky a úkoly. Nechybí zde práce s historickým textem – dvě ukázky Fredegarovy kroniky. K doplnění slouží pracovní list.

Pomůcky: PC, dataprojektor

VY_32_INOVACE_S2.1_D.7.01